

FIUL RISIPITOR

Henri J.M. Nouwen s-a născut în 1932 în Olanda, dar și-a petrecut cea mai mare parte a vieții în Statele Unite și în Canada. A fost preot catolic și un foarte îndrăgit conferențiar și autor de lucrări de teologie și spiritualitate. A predat la universitățile Notre Dame, Yale și Harvard din SUA. În ultimii zece ani ai vieții a lucrat cu persoane cu handicap mintal și fizic sever în cadrul unei comunități din apropiere de Toronto. S-a stins din viață în 1996, în Olanda.

A scris 39 de cărți, care au fost traduse în numeroase limbi și vândute în milioane de exemplare. Printre cele mai cunoscute: *The Wounded Healer: Ministry in Contemporary Society* (Tămăduitorul rănit: misiunea preoțească în societatea contemporană – 1972), *A Cry for Mercy: Prayers from the Genesee* (Un strigăt pentru îndurare: Rugăciuni din Geneză – 1981), *In the Name of Jesus: Reflections on Christian Leadership* (În numele lui Isus: Reflecții despre păstoria creștină – 1989), *Life of the Beloved: Spiritual Living in a Secular World* (Viața Fiului preaiubit: Trăirea spirituală într-o lume seculară – 1992), *The Return of the Prodigal Son: A Meditation on Fathers, Brothers and Sons* (1992, trad. rom. *Întoarcerea fiului risipitor*, 1999), *The Inner Voice of Love: Journey Through Anguish to Freedom* (Vocea lăuntrică a iubirii: O călătorie prin suferință spre libertate – 1996), *Bread for the Journey: A Daybook of Wisdom and Faith* (1997, trad. rom. *Pâine pentru drum*, 2014). La aproape 18 ani de la apariția primei traduceri a *Fiului risipitor*, s-a simțit nevoia reluării într-o nouă traducere a acestei capodopere a autorului.

HENRI J.M. NOUWEN

FIUL RISIPITOR

POVESTEA UNEI ÎNTOARCERI ACASĂ

Traducere din engleză de
MONICA BROȘTEANU

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Marieva Ionescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Andreea Niță
DTP: Radu Dobreci, Dan Dulgheru

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Henri J.M. Nouwen
The Return of the Prodigal Son: A Story of Homecoming
Copyright © 1992 by Henri J.M. Nouwen
All rights reserved.

This translation published by arrangement with Image Books,
an imprint of the Crown Publishing Group,
a division of Penguin Random House LLC.

© HUMANITAS, 2017, pentru prezenta versiune românească

ISBN 978-973-50-5712-1
Descrierea CIP este disponibilă
la Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Tatălui meu,
Laurent Jean Marie Nouwen,
la împlinirea vârstei de nouăzeci de ani

POVESTEA CELOR DOI FII ȘI A TATĂLUI LOR

Un om avea doi fii. Cel mai mic dintre ei i-a zis tatălui: „Tată, dă-mi partea de avere ce mi se cuvine!“ Și tatăl le-a împărțit averea. Nu după multe zile, adunând toate, fiul mai mic a plecat într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânare.

După ce a cheltuit tot, a venit foamete mare în țara aceea și el a început să ducă lipsă. Atunci a mers și s-a opoșit pe lângă unul din locuitorii țării aceleia. Iar acela l-a trimis la moșia sa să-i păzească porcii. Și ar fi dorit să-și umple pânțele cu roșcovele pe care le mâncau porcii, dar nimeni nu i le dădea.

Intrând atunci în sine, și-a zis: „Câți argați în casa tatălui meu au beșug de pâine, iar eu mor aici de foame! Mă voi scula și mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am păcătuit împotriva cerului și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul

tău: primește-mă ca pe unul din argații tăi!“ Și, sculându-se, a plecat la tatăl său.

Pe când era încă departe, tatăl său l-a văzut și i s-a făcut milă; alergându-i în întâmpinare, l-a cuprins după grumaz și l-a sărutat. Atunci i-a zis fiul: „Tată, am păcătuit împotriva cerului și înaintea ta: nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău.“

Dar tatăl a zis slujitorilor: „Aduceți repede haina cea mai bună și îmbrăcați-l; puneți-i inel în deget și încălțăminte în picioare; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l tăiați: să mâncăm și să ne veselim, fiindcă acest fiu al meu era mort și a înviat, pierdut era și s-a aflat.“ Și au început să se veselească.

Dar fiul mai mare era la câmp; și, când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit muzică și jocuri. A chemat atunci pe unul dintre slujitori și l-a întrebat ce înseamnă aceasta. Slujitorul i-a răspuns: „A venit fratele tău și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a redobândit sănătos.“ El s-a mâniat și nu voia să intre. Atunci a ieșit tatăl afară și a început să-l îmbuneze. Dar el i-a zis tatălui său: „Iată, de atâția ani te slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca, iar tu niciodată nu mi-ai dat măcar un ied ca să petrec cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, i-ai tăiat vițelul cel îngrășat!“

Atunci i-a răspuns tatăl: „Fiule, tu ești totdeauna cu mine și toate ale mele sunt și ale tale. Dar se cădea să petrecem și să ne bucurăm, fiindcă acest frate al tău era mort și a înviat, pierdut era și s-a aflat. (Luca 15, 11-32)*

* Traducerea citatelor biblice care apar în această carte ne aparține (n. tr.).

Prolog
ÎNTÂLNIRE CU UN TABLOU

Posterul

O întâlnire aparent nesemnificativă cu un poster care prezenta un detaliu al tabloului lui Rembrandt *Întoarcerea fiului risipitor* a fost începutul unei îndelungate aventuri spirituale care m-a adus la o nouă înțelegere a chemării mele și mi-a dat noi puteri ca să o trăiesc. În miezul acestei aventuri se află un tablou de secol șaptesprezece și pictorul lui, o parabolă din secolul întâi și autorul ei și un om al secolului douăzeci în căutarea sensului propriei vieți.

Povestea începe în toamna anului 1983, în satul Trosly, din Franța, unde petreceam câteva luni alături de comunitatea L'Arche (Arca), ce găzduiește persoane

cu handicap mintal. Întemeiată în 1964 de un canadian, Jean Vanier, comunitatea din Trosly este prima din cele peste nouăzeci de comunități L'Arche răspândite în lumea întreagă.

Într-o zi m-am dus s-o vizitez pe prietena mea Simone Landrien la micul centru de documentare al comunității. Pe când stăteam de vorbă, privirea mi-a căzut pe un poster mare prins în piuneze pe ușa ei. Înfățișa un bărbat cu o mantie largă, roșie, atingând cu duioșie umerii unui băiat în haine ponosite care stătea în genunchi în fața lui. Nu-mi mai puteam lua ochii de la scenă. M-am simțit atras de intimitatea dintre cele două personaje, de roșul cald al mantiei bărbatului, de galbenul auriu al tunicii băiatului și de lumina tainică ce-i învăluia pe amândoi. Însă mai ales mâinile – mâinile bătrânului – atingând umerii băiatului m-au impresionat cum nu mă mai impresionase nimic până atunci.

Dându-mi seama că nu mai sunt atent la conversație, i-am spus lui Simone: „Ce-i cu posterul ăsta?” Ea a zis: „A, e o reproducere după *Fiul risipitor* al lui Rembrandt. Îți place?” Eu mă tot holbam la poster și, în cele din urmă, am îngăimat: „E frumos, mai mult decât frumos... mă face și să plâng, și să râd... nu-ți pot spune ce simt când îl privesc, dar mă impresionează.” Simone a spus: „Ar trebui să-ți cumperi și tu unul. Găsești la Paris.” „Da”, am spus, „trebuie să fac și eu rost de o reproducere”.

Când am văzut pentru prima dată *Fiul risipitor*, tocmai mă-ntorsesem dintr-o călătorie istovitoare de

șase săptămâni în care ținusem conferințe în Statele Unite, îndemnând comunitățile creștine să facă tot ce le stă în puteri ca să oprească violența și războiul din America Centrală. Eram mort de oboseală, de-abia mă târam. Eram îngrijorat, mă simțeam singur, neliniștit și foarte neajutorat. În timpul călătoriei mă simțisem ca un luptător puternic pentru dreptate și pace, gata să înfrunt fără teamă lumea cea întunecată. Dar când s-a terminat totul eram ca un copilăș speriat căutând să se refugieze la pieptul mamei și să plângă. După ce mulțimile care mă ovaționau sau mă criticau s-au risipit, am simțit o singurătate copleșitoare și eram gata să cedez glasurilor ademenitoare care-mi făgăduiau odihnă fizică și emoțională.

În această stare mă aflam când l-am întâlnit pentru prima dată pe *Fiul risipitor* al lui Rembrandt pe ușa biroului lui Simone. Mi-a tresărit inima când l-am văzut. După lunga mea călătorie și expunere în public, îmbrățișarea duioasă dintre tată și fiu exprima tot ce-mi doream în clipa aceea. Eram, într-adevăr, fiul ostenit după lungi călătorii; voiam să fiu îmbrățișat; căutam un cămin în care să mă simt în siguranță. Fiul întors acasă: asta eram și numai asta voiam să fiu. Atât de multă vreme umblasem din loc în loc: înfruntând oamenii, implorând, dojenind și alinând. Acum nu voiam decât să mă odihnesc liniștit într-un loc pe care să-l simt al meu, în care să mă simt acasă.

În lunile și anii care au urmat s-au întâmplat multe. Deși am scăpat de oboseala aceea extremă și m-am întors la o viață de profesorat și de continue deplasări,

îmbrățișarea din tabloul lui Rembrandt mi-a rămas întipărită în suflet mult mai adânc decât orice manifestare trecătoare a vreunui sprijin afectiv. Mă condusesese către ceva care, înlăuntrul meu, se afla cu mult dincolo de suișurile și coborâșurile unei vieți extrem de active, ceva ce reprezintă dorința neîncetată a spiritului omenesc, tânjirea lui după o întoarcere definitivă, după un netulburat sentiment de siguranță, după un cămin durabil. În vreme ce mă ocupam de mulți oameni și de multe probleme și puteam fi văzut în multe locuri, întoarcerea acasă a fiului risipitor mi-a rămas în minte și a căpătat o semnificație tot mai adâncă în viața mea spirituală. Dorul după o casă pe care să n-o mai părăsesc, conștientizat datorită tabloului lui Rembrandt, a devenit tot mai profund și mai puternic, transformându-l oarecum pe pictor într-un tovarăș credincios și într-o călăuză pentru mine.

La doi ani după ce am văzut pentru prima dată posterul cu detaliul din tabloul lui Rembrandt, mi-am dat demisia din postul de profesor la Harvard University și m-am întors la Arca din Trosly pentru a petrece acolo un an întreg. Scopul era să-mi dau seama dacă sunt sau nu chemat să trăiesc alături de persoane cu handicap mintal într-una dintre comunitățile L'Arche. În anul acela m-am simțit deosebit de aproape de Rembrandt și de al său *Fiu risipitor*. De fapt, căutam un nou cămin. Era ca și cum compatriotul meu olandez îmi fusese dat ca însoțitor special. Înainte să se încheie anul, mă hotărâsem să fac din L'Arche noul meu cămin și să mă alătur comunității Daybreak din Toronto.

Tabloul

Chiar înainte să plec din Trosly, prietenul meu Bobby Massie și soția lui, Dana Robert, m-au invitat să merg cu ei într-o excursie în Uniunea Sovietică. Reacția mea instantanee a fost: „Acum o să pot vedea tabloul adevărat.“ De când începuse să mă intereseze această capodoperă, aflasem că originalul fusese achiziționat în 1766 de Ecaterina cea Mare pentru palatul Ermitaj din Sankt-Petersburg (care după revoluție primise numele de Leningrad, iar de puțin timp își reluase numele original) și se afla tot acolo. Nu visasem că voi avea ocazia să-l văd atât de curând. Deși abia așteptam să cunosc la fața locului o țară care îmi influențase puternic ideile, emoțiile și sentimentele în cea mai mare parte a vieții, această așteptare pălea în comparație cu ocazia de a sta în fața tabloului care îmi dezvăluise cele mai profunde doruri ale inimii mele.

Am știut încă de când am plecat că decizia de a mă alătura permanent comunității L'Arche și călătoria în Uniunea Sovietică erau strâns legate. Legătura era, fără îndoială, *Fiul risipitor* al lui Rembrandt. Într-un fel, simțeam că tabloul îmi va îngădui să pătrund misterul întoarcerii acasă așa cum n-o mai făcusem până atunci.

Întoarcerea dintr-un turneu de conferințe epuizant într-un loc sigur fusese o întoarcere acasă; faptul că am părăsit lumea academică pentru a trăi într-o comunitate de persoane cu handicap mintal m-a făcut de asemenea să simt că mă întorc acasă; întâlnirea cu oamenii dintr-o țară care se izolase de restul lumii prin ziduri

și frontiere bine păzite era și ea, în felul ei, un mod de a merge acasă. Dar, dincolo de toate acestea, „venirea acasă“ însemna, pentru mine, să merg pas cu pas către Acela care mă așteaptă cu brațele deschise și vrea să mă cuprindă într-o îmbrățișare veșnică. Știam că Rembrandt a înțeles profund această întoarcere acasă spirituală. Știam că, înainte de a picta *Fiul risipitor*, Rembrandt trăise o viață care nu-i mai lăsase nici o îndoială în privința adevăratului și definitivului său cămin. Simțeam că, dacă l-aș întâlni pe Rembrandt exact acolo unde îi pictase pe tată și pe fiu, pe Dumnezeu și omenirea, compătimirea și suferința, într-un unic cerc al iubirii, aș înțelege mai bine ca niciodată cum stau lucrurile cu moartea și cu viața. Simțeam de asemenea că, prin capodopera lui Rembrandt, pot spera ca, într-o zi, să exprim ce-mi doresc cu ardoare să spun despre iubire.

Să te afli la Sankt-Petersburg e una. Dar să ai ocazia să contempli în tihnă *Fiul risipitor* în muzeul Ermitaj e cu totul altceva. Când am văzut coada de peste un kilometru a oamenilor care așteptau să intre în muzeu, m-am întrebat neliniștit cum și pentru câtă vreme voi putea să privesc ceea ce voiam atât de mult să văd.

Neliniștea mi-a fost totuși risipită. La Sankt-Petersburg excursia noastră s-a terminat și majoritatea membrilor grupului s-au întors acasă. Însă mama lui Bobby, Suzanne Massie, care se afla în Uniunea Sovietică în timpul călătoriei noastre, ne-a invitat să stăm câteva zile la ea. Suzanne este specialistă în cultura și pictura rusă, iar cartea ei *The Land of the Firebird* (*Ținutul*

CUPRINS

Povestea celor doi fii și a tatălui lor	7
Prolog: Întâlnire cu un tablou	9
Introducere: Fiul cel mic, fiul cel mare și tatăl	31

PARTEA ÎNTÂI. FIUL CEL MIC

1. Rembrandt și fiul cel mic	41
2. Fiul cel mic pleacă	47
3. Întoarcerea fiului celui mic	60

PARTEA A DOUA. FIUL CEL MARE

4. Rembrandt și fiul cel mare	83
5. Fiul cel mare pleacă	89
6. Întoarcerea fiului celui mare	102

PARTEA A TREIA. TATĂL

7. Rembrandt și Tatăl	123
8. Tatăl își primește fiul acasă	131
9. Tatăl dă poruncă să se facă sărbătoare	147
Încheiere: Transformarea în Tatăl	161
Epilog: Trăirea tabloului	181
Mulțumiri	189
Creditele ilustrațiilor	191